

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 13 grudnia 2022 r.

Pozycja 76

POSTANOWIENIE

z dnia 8 grudnia 2022 r.

Sygn. akt P 3/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski
Justyn Piskorski – sprawozdawca
Wojciech Sych
Michał Warciński,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 8 grudnia 2022 r., pytania prawnego Sądu Najwyższego, czy:

- 1) art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2019 r. poz. 825, ze zm.) w związku z art. 5 § 1 zdanie drugie, art. 6 § 2, art. 7 § 4, 5 i 6, art. 20, art. 27 § 1, art. 28 § 2 zdanie trzecie, art. 35 § 3 zdanie czwarte, art. 44 § 11, art. 47, art. 48 § 7, art. 55 § 3, art. 76 § 1, art. 98 § 1 i 3 i art. 131 tej ustawy jest zgodny z art. 175 ust. 1 Konstytucji,
- 2) art. 3 pkt 5 w związku z art. 5 § 1 zdanie drugie, art. 6 § 2, art. 7 § 4, 5 i 6, art. 20, art. 27 § 1, art. 28 § 2 zdanie trzecie, art. 35 § 3 zdanie czwarte, art. 44 § 11, art. 47, art. 48 § 7, art. 55 § 3, art. 76 § 1, art. 98 § 1 i 3 i art. 131 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 175 ust. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. Sąd Najwyższy Izba Dyscyplinarna (dalej: sąd pytający) postanowieniem z 13 lutego 2020 r. (sygn. akt II DSI 2/20) przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne w przedmiocie zgodności: art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2019 r. poz. 825, ze zm.; dalej: u.SN) w związku z art. 5 § 1 zdanie drugie, art. 6 § 2, art. 7 § 4, 5 i 6, art. 20, art. 27 § 1, art. 28 § 2 zdanie trzecie, art. 35 § 3 zdanie czwarte, art. 44 § 11, art. 47, art. 48 § 7, art. 55 § 3, art. 76 § 1, art. 98 § 1 i 3 i art. 131 u.SN z art. 175 ust. 1 Konstytucji oraz tego samego przedmiotu kontroli z art. 175 ust. 2 Konstytucji.

1.1. Pytanie prawne wystosowano w następstwie przekazania sądowi pytającemu odwołania Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla szczecińskiego okręgu regionalnego wniesionego na niekorzyść prokuratora ukaranego karą dyscyplinarną przez Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym.

W ocenie pytającego sądu wskazane w pytaniu prawnym normy prawne wymagają oceny pod względem zgodności z Konstytucją z uwagi na istnienie linii orzeczniczej „w szczególności Sądu Najwyższego, która sprowadza się do uznania, że Sąd Najwyższy – Izba Dyscyplinarna nie jest sądem w rozumieniu art. 175 ust. 1 [Konstytucji], ale że należy go traktować jako sąd wyjątkowy, którego działanie w czasie innym niż czas wojny jest zabronione mocą art. 175 ust. 2 [Konstytucji]”. Sąd pytający wskazał, że udzielenie odpowiedzi będzie miało przełożenie na możliwość wydania przez niego merytorycznego orzeczenia w sprawie bądź też skutkowało niemożnością procedowania w razie stwierdzenia niezgodności z Konstytucją objętych pytaniem norm.

1.2. Uzasadniając wątpliwości dotyczące zgodności z Konstytucją wskazanej normy, sąd pytający podniósł, że w kwestii funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego istnieją dwa przeciwstawne poglądy.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego ma charakter sądu wyjątkowego, którego ustanowienie jest zakazane w czasie pokoju. „[W] odniesieniu do sędziów Izby Dyscyplinarnej zachodzą dodatkowe okoliczności potwierdzające tezę o braku możliwości dochowania przez sąd orzekający z ich udziałem standardu niezawisłości i bezstronności. Okoliczności te dotyczą bezpośrednio organizacji, ustroju i sposobu powołania tej Izby oraz jej wyodrębnienia z Sądu Najwyższego”. Ponadto, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2019 r. (sygn. akt III PO 7/18) oraz poglądami części przedstawicieli doktryny wyrażonymi w artykule W. Wróbla *Izba Dyscyplinarna jako sąd wyjątkowy w rozumieniu art. 175 ust. 2 Konstytucji* („Palestra” nr 1/2019), Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego charakteryzuje się autonomiczną strukturą, wskazującą w istocie na jej odrębność od pozostałych izb Sądu Najwyższego. Za taką interpretacją przemawiać ma niezależna od Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego pozycja Prezesa Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, składanie przez Prezesa Izby Dyscyplinarnej informacji o działalności Izby w odrębnym dokumencie stanowiącym załącznik do informacji przedstawianej przez Pierwszego Prezesa Sejmowi, Senatowi, Prezydentowi i Krajowej Radzie Sądownictwa. Podobnie Prezes Izby Dyscyplinarnej jest uprawniony, z pominięciem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, do przedstawiania właściwym organom uwag o stwierdzonych nieprawidłowościach lub lukach w prawie, których usunięcie jest niezbędne do zapewnienia praworządności, sprawiedliwości społecznej i spójności systemu prawnego RP oraz reprezentowania Sądu Najwyższego przed Trybunałem Konstytucyjnym, jak również rozstrzygania co do właściwości owej izby w zakresie spraw przekazywanych do lub z izby. Ponadto wskazano również na inne cechy autonomii, związane z odrębnością budżetową oraz administracyjną.

Sąd pytający przedstawił również konkurencyjny pogląd, zgodnie z którym wprowadzenie Izby Dyscyplinarnej stanowiło próbę „pogodzenia dwóch dążeń: tj. wyposażenia Izby Dyscyplinarnej w daleko idącą samodzielność, przy jednoczesnym utrzymaniu jej w strukturze Sądu Najwyższego”. Niezależność Prezesa Izby Dyscyplinarnej „od Pierwszego Prezesa jest przejawem wzmocnionej niezawisłości wewnętrznej, uzasadnionej choćby faktem, iż Izba Dyscyplinarna jest właściwa, zgodnie z art. 27 § 1 [u.SN], do rozpoznawania spraw sędziów Sądu Najwyższego – dyscyplinarnych, z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz przeniesienia ich w stan spoczynku, zarówno w pierwszej, jak i drugiej instancji”. Podjął również polemikę z przywołanym artykułem W. Wróbla, wskazując na niepoprawność poglądów dotyczących sposobu zgłaszania kandydatów do Izby Dyscyplinarnej, rzekomych „fun-

damentalnych odrębności proceduralnych” czy inkwizycyjnego charakteru postępowania, a także braku kontroli orzeczeń zapadłych w pierwszej instancji przed Izłą Dyscyplinarną – jej Wydział Drugi rozpoznaje bowiem odwołania od orzeczeń zapadłych także w Wydziale Pierwszym. Wskazał również, że nazywanie Izby Dyscyplinarnej sądem specjalnym stanowi nadużycie.

2. W piśmie z 19 lipca 2022 r. Prokurator Generalny wniósł o umorzenie postępowania w sprawie ze względu na utratę mocy obowiązującej przez akt normatywny w zakwestionowanym zakresie przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393).

3. Do dnia wydania niniejszego postanowienia stanowisko Sejmu nie wpłynęło.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przedmiot kontroli.

W niniejszym postępowaniu Sąd Najwyższy – Izba Dyscyplinarna (dalej: sąd pytający) zwrócił się do Trybunału z pytaniem prawnym, czy art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (aktualnie Dz. U. z 2021 r. poz. 1904, ze zm.; dalej: u.SN) w związku z art. 5 § 1 zdanie drugie, art. 6 § 2, art. 7 § 4, 5 i 6, art. 20, art. 27 § 1, art. 28 § 2 zdanie trzecie, art. 35 § 3 zdanie czwarte, art. 44 § 11, art. 47, art. 48 § 7, art. 55 § 3, art. 76 § 1, art. 98 § 1 i 3 i art. 131 u.SN jest zgodny z art. 175 ust. 1 oraz art. 175 ust. 2 Konstytucji.

Wskazany w pytaniu prawnym przedmiot kontroli obejmował najbardziej istotne przepisy u.SN dotyczące istnienia i funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej.

Należy w tym miejscu przypomnieć, że Trybunał Konstytucyjny przed rozpoznaniem merytorycznym sprawy dokonuje oceny dopuszczalności orzekania. Kwestia ta dotyczy również pytania prawnego.

W niniejszej sprawie Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę w szczególności, że 15 lipca 2022 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1259; dalej: ustawa zmieniająca). Zgodnie z art. 8 ust. 1 tej ustawy, „[z] dniem wejścia w życie niniejszej ustawy znosi się Izbę Dyscyplinarną oraz tworzy się Izbę Odpowiedzialności Zawodowej”.

Ponadto na mocy art. 1 ustawy zmieniającej uchylone zostały art. 3 pkt 5, art. 7 § 4, 5 i 6, art. 20, art. 27 § 1, art. 44 § 11, art. 48 § 7 i art. 98 § 3 u.SN. Jednocześnie art. 5 § 1, art. 6 § 2, art. 28 § 2, art. 35 § 3, art. 47, art. 55 § 3, art. 76 § 1 i art. 98 § 1 u.SN na mocy ustawy zmieniającej otrzymały nowe brzmienie, nie uwzględniające jakiegokolwiek wzmianki o funkcjonowaniu Izby Dyscyplinarnej. W mocy pozostał jedynie art. 131 u.SN, jednakże ze względu na treść zacytowanego powyżej art. 8 ust. 1 ustawy zmieniającej nie można przyjąć, aby przepis ten w istocie nadal był podstawą normy, której dotyczyło pytanie prawne.

2. Należy pamiętać, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału obowiązujące przepisy jest związane z możliwością dokonywania na jego podstawie indywidualnych aktów stosowania prawa. „W orzecznictwie Trybunału ustabilizował się pogląd, zgodnie z którym proste uchycenie przepisu nie zawsze jest równoznaczne z utratą przez niego w całości mocy obowiązującej. To, czy faktycznie doszło do uchycenia w całości zaskarżonego przepisu, należy ocenić na podstawie treści normy derogującej lub przejściowej, która pozwala ustalić, czy uchylony przepis utracił moc obowiązującą w tym znaczeniu, iż nie może być

już w ogóle stosowany do stanów faktycznych z przeszłości, teraźniejszości lub przyszłości” (postanowienie z 11 czerwca 2019 r., sygn. P 9/17, OTK ZU A/2019, poz. 25).

Dopiero po upewnieniu się, że norma będąca przedmiotem pytania prawnego nie może być już zastosowana, Trybunał umarza postępowanie (por. postanowienia z: 18 listopada 1998 r., sygn. SK 1/98, OTK ZU nr 7/1998, poz. 120; 15 grudnia 2009 r., sygn. K 30/08, OTK ZU nr 11/A/2009, poz. 175; 1 czerwca 2017 r., sygn. P 32/15, OTK ZU A/2017, poz. 45; 19 lutego 2019 r., sygn. P 3/18, OTK ZU A/2019, poz. 7; 11 czerwca 2019 r., sygn. P 9/17; oraz wyrok z 31 stycznia 2001 r., sygn. P 4/99, OTK ZU nr 1/2001, poz. 5).

Jak już wskazano, art. 8 ust. 1 ustawy zmieniającej zniósł Izbę Dyscyplinarną i wprowadził w jej miejsce Izbę Odpowiedzialności Zawodowej. Zmiana ta nie miała wyłącznie charakteru kosmetycznego i nie ograniczała się do zmiany nazewnictwa. Nowa izba charakteryzuje się bowiem odmienną od Izby Dyscyplinarnej organizacją, sposobem wyboru członków oraz stopniem odrębności od innych izb Sądu Najwyższego. Trudno zatem uznać, by wątpliwości podniesione przez sąd pytający mogły przekładać się na jakiegokolwiek z obecnie prowadzonych postępowań, szczególnie że w myśl art. 8 ust. 2 ustawy zmieniającej „[s]prawy wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy należące do właściwości Izby Dyscyplinarnej przejmuje i prowadzi Izba Odpowiedzialności Zawodowej”, zgodnie zaś z ust. 3 przywołanego artykułu „[s]prawy wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku przejmuje i prowadzi Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych”. Co więcej, art. 9 ustawy zmieniającej nakazuje, że w sprawach, w których Izba Dyscyplinarna orzekła zawieszenie w czynnościach służbowych sędziego, przeciwko któremu wszczęto postępowanie dyscyplinarne albo wobec którego została wydana uchwała zezwalająca na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej i obniżenie wynagrodzenia lub uposażenia sędziego na czas trwania zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych albo postępowania dyscyplinarnego – z urzędu, Izba Odpowiedzialności Zawodowej na pierwszym posiedzeniu w sprawie ponownie rozpatrzy zasadności ich stosowania.

Z tych względów Trybunał uznał, że postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393).

Mając na uwadze powyższe, Trybunał postanowił jak w sentencji.